

Nr 52

Bevillningsutskottets betänkande i anledning av väckta motioner angående vissa ändringar i uppbördsförordningen m. m.

Till bevillningsutskottet har hänvisats följande inom riksdagen väckta, av utskottet till behandling i ett sammanhang upptagna motioner, nämligen

I) de likalydande motionerna I:118 av herr *Lundström* och II:160 av herr *Öhvall*, vari hemställts,

A) att riksdagen måtte besluta,

1) att ändra utformningen av 10 § andra st. förordningen om särskild skatteberäkning i vissa fall för makar, så att å restituerat belopp ränta utgår utom för tid före utgången av året efter taxeringsåret och

2) att i skrivelse till Kungl. Maj:t begära en översyn av andra likartade föreskrifter om ränta å restituerad skatt; samt

B) att vederbörande utskott måtte utarbeta förslag till erforderlig författningstext;

II) de likalydande motionerna I:516 av herrar *Lidgard* och *Wallmark* samt II:615 av herr *Fridolfsson* i Stockholm *m. fl.*, vari hemställts, att riksdagen måtte besluta om sådan ändring av 49 § 1 mom. uppbördsförordningen, att den anståndsbeviljande myndighetens beslut icke blir beroende på taxeringsintendentens yttrande;

III) de likalydande motionerna I:532 av herr *Strandberg* och II:648 av herr *Petersson*, vari hemställts, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om förslag till sådan ändring av uppbördsförordningen att vid samtaxering av makar obehörigt påförande av kvarskatteränta icke må ske; ävensom

IV) motionen II:18 av herrar *Sjöholm* och *Rubin*, vari hemställts, »att riksdagen måtte besluta att hos Kungl. Maj:t begära att anvisningar av den innebörd, som i motionen framlagts, skall tillställas de lokala skattemyndigheterna för främjande av den enskilde skattebetalarens möjlighet att öva tillfredsställande kontroll över att avdragen skatt tillgodoräknas henne eller honom såsom erlagd».

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för de i motionerna framförda yrkandena, får utskottet, i den mån redogörelse härför ej lämnas i det följande, hänvisa till motionerna I:532, II:18, II:160 och II:615.

I enlighet med utskottets hemställan i memorial nr 48 har riksdagen beslutat uppskjuta behandlingen av förevarande motioner till innevarande års höstsession.

Anstånd med inbetalning av skatt

Gällande bestämmelser

Enligt uppbördsförordningen (UF) gäller som allmän regel, att besvär över taxering eller yrkande om nedsättning i eller befrielse från skatt inte fritar från skyldighet att i föreskriven tid och ordning inbetala skatt enligt verkställd taxering och debitering. Skattskyldig kan emellertid för dessa fall under vissa förutsättningar erhålla anstånd med inbetalningen till dess taxerings- eller debiteringsfrågan blivit prövad.

Bestämmelserna angående anstånd i samband med besvär över taxering m.m. är intagna i 49 § UF med därtill hörande anvisningar och innebär i huvudsak följande.

Skattskyldig, som anfört besvär över taxeringsnämnds, prövningsnämnds eller skattedomstols beslut rörande taxering, kan erhålla anstånd med inbetalning av skatt på grund av taxeringen under förutsättning att vederbörande taxeringsintendent i avgivet yttrande förklarat sig ämna tillstyrka bifall, helt eller delvis, till besvären. Om taxeringsintendenten saknar möjlighet att göra något uttalande rörande sitt framtida ställningstagande till besvären, skall han underrätta den lokala skattemyndigheten därom. Den lokala skattemyndigheten har i sådant fall att avslå den skattskyldiges framställning om anstånd. Förutom denna begränsning av möjligheterna att erhålla anstånd gäller dessutom att anstånd endast får avse skatt till belopp, som betingas av taxeringsintendentens yttrande.

Därjämte föreligger möjlighet att bevilja anstånd åt skattskyldig, som hos prövningsnämnd gjort ansökan om skatteberäkning för ackumulerad inkomst eller som anfört besvär över prövningsnämnds eller skattedomstols beslut angående sådan beräkning.

Anstånd kan vidare beviljas då dödsbo ansökt om befrielse från erläggande av skatt, som påförts den avlidne eller dödsboet, eller då dödsbo anfört besvär över beslut i sådan fråga.

Även för dessa fall gäller därvid som förutsättning att taxeringsintendenten i avgivet yttrande helt eller delvis tillstyrkt framställningen. Likaså gäller den begränsningen att anståndet endast må avse skatt till belopp som betingas av taxeringsintendentens yttrande.

Anstånd, som enligt vad ovan sagts beviljas med anledning av att skattskyldig anfört besvär eller gjort ansökan om skatteberäkning för ackumulerad inkomst eller i samband med att dödsbo ansökt om skattebefrielse,

skall meddelas att gälla till dess två månader förflutit från dagen för prövningensnämndens eller vederbörande skattedomstols beslut.

Beslut angående anstånd meddelas, såsom framgår av vad ovan anförts, av lokal skattemyndighet efter framställning från skattskyldig. Behörig är den lokala skattemyndighet, som utfärdat debetsedel å den skatt, som avses med anståndet. Över lokal skattemyndighets beslut rörande anstånd får besvär anföras hos länsstyrelse.

Frågans tidigare behandling

Nuvarande bestämmelser, enligt vilka skattskyldig och dödsbo kan erhålla anstånd vid besvär eller ansökan, tillkom i samband med antagandet av 1953 års uppbördsförordning på förslag av 1949 års uppbördssakkunniga (SOU 1952:1). Stadgandet, att skattskyldig kan erhålla anstånd i samband med prövning av ansökan om skatteberäkning för ackumulerad inkomst infördes dock först 1962.

I proposition nr 100 till *1953 års riksdag* ifrågasatte vederbörande departementschef om man inte borde gå längre än de sakkunniga föreslagit. Såsom den enda framkomliga vägen betraktade han ett förfarande med individuell prövning av de olika fallen. Hur principerna för ett sådant förfarande skulle uppdragas och hur det tekniskt skulle anordnas var en komplicerad fråga, till vilken departementschefen ej var beredd att för det dåvarande ta ställning. Departementschefen förordade att man försöksvis prövade de sakkunnigas förslag.

Vid *1958 års A-riksdag* hemställdes i motionerna I: 114 och II: 132 att riksdagen måtte besluta om sådan ändring i bestämmelserna, att anstånd med inbetalning av skatt skulle kunna medges efter tillstyrkan av taxeringsintendent även i fall då denne inte var beredd att tillstyrka av den skattskyldige anförda taxeringsbesvär.

I sitt över motionerna avgivna betänkande nr 20 förklarade bevillningsutskottet, att det även enligt utskottets mening kunde anföras skäl för en längre gående rätt till anstånd med inbetalning av skatt, då skattskyldigs taxering var föremål för tvist. Utskottet ansåg sig emellertid inte kunna tillstyrka yrkandet i motionerna. Enligt utskottets mening borde frågan ägnas fortsatt uppmärksamhet och prövas i ett större sammanhang sedan tillräckliga erfarenheter av 1953 års utformning av anståndsinstitutet vunnits. Riksdagen lämnade i enlighet med utskottets hemställan motionerna utan åtgärd.

En utvidgning av anståndsbestämmelserna föreslogs på nytt i de vid *1961 års riksdag* väckta motionerna I: 468 och II: 548. De i motionerna framlagda ändringsförslagen var identiska med dem, som angavs i 1958 års motioner.

Bevillningsutskottet erinrade i sitt av riksdagen godkända betänkande nr

25 om att Kungl. Maj:t uppdragit åt uppberdsutredningen att överväga en utsträckning av anståndsmöjligheterna. Då resultatet av utredningens arbete borde avvaktas, ansåg utskottet sig inte kunna tillstyrka motionerna.

I sin år 1959 avgivna ämbetsberättelse påtalade JO bristerna i nuvarande anståndsbestämmelser med utgångspunkt från två skattemål, i vilka förelagt ansökan om anstånd i samband med besvär över åsatt taxering.

Beträffande de närmare omständigheterna i målen torde få hänvisas till JO:s ämbetsberättelse (1959 s. 341 ff.) vari även redovisas ett av JO från centrala uppberdsnämnden infordrat utlåtande.

Efter konstaterande av att möjligheten att erhålla anstånd med erläggande av skatt i avvaktan på prövning av besvär över taxering enligt nu gällande regler är faktiskt begränsad till sådana fall, där taxeringsintendenten tillstyrker den skattskyldiges besvär, anförde JO bl. a. följande.

Mot bakgrunden av vad som förekommit i de två skatteärenden, för vilka här redogjorts, framstå uppberdsförordningens begränsade möjligheter att bevilja anstånd med skatteinbetalning såsom en uppenbar brist i uppberdssystemet i sådana fall, då skattskyldig anført besvär över ett taxeringsbeslut och det med hänsyn till tveksamhet om beslutets riktighet, skattens storlek och övriga omständigheter måste anses obilligt att skatten indrivs, innan lagakraftvunnet beslut föreligger.

Uppberdsutredningen har i sitt betänkande »Uppberdsfrågor» (SOU 1965: 23) bl. a. föreslagit att anstånd med inbetalning av skatt i samband med taxeringsbesvär skall kunna meddelas utan hinder av att taxeringsintendenten inte hunnit ta ställning till taxeringsfrågan eller förklarat att han ämnar helt eller delvis avstyrka den skattskyldiges besvär. Förutsättning för anstånd skall enligt förslaget vara att erläggandet i behörig tid av skatten på grund av den icke lagakraftvunna taxeringen skulle för den skattskyldige medföra betydande skadeverkningar eller eljest framstå som uppenbart obilligt. Som villkor för beviljandet av anstånd skall vidare gälla att den skattskyldige ställer nöjaktig säkerhet. Om det med hänsyn till anståndstidens varaktighet, den skattskyldiges förhållanden och omständigheterna i övrigt kan antas att skatten ändock kommer att erläggas i behörig tid, skall emellertid anstånd kunna beviljas utan att säkerhet ställs. Beslut om anstånd i anledning av att skattskyldig anført besvär över taxering bör enligt utredningens förslag meddelas av länsstyrelsen, som även har att förvalta ställd säkerhet. Över länsstyrelsens beslut skall besvär inte få anföras.

Motionerna

Till stöd för yrkandet i *motionerna I: 516* och *II: 615* anføres i huvudsak följande. Vid behandlingen av en ansökan om anstånd synes risken överhängande att en konfliktsituation uppstår. Den anståndsbeviljande myndigheten må bevilja anstånd, om vederbörande taxeringsintendent i yttrande

över framställningen förklarar sig inte ha något att erinra mot bifall, helt eller delvis, till densamma. Detta innebär å ena sidan att den anstånds-givande myndigheten icke får bevilja anstånd, om taxeringsintendenten avstyrker bifall. Å andra sidan innebär bestämmelsen, att den anståndsbeviljande myndigheten kan välja mellan bifall eller avslag, om taxeringsintendenten förklarar sig icke ha något att erinra mot bifall. Detta måste anses stötande för rättskänslan. Den skattskyldige vet ju inte, om han genom det slutliga utslaget blir skyldig att betala en merskatt, vars gäldande kan äventyra hans ekonomiska ställning. Det är visserligen sant att han, om han vinner skatteprocessen i högre instans, får tillbaka det av honom för mycket inbetalade skattebeloppet med ränta, men detta förfaringsätt täcker inte hans förluster på grund av den oberättigade höjningen av hans taxering.

Även för vederbörande taxeringsintendent torde situationen vara förvirrande. Man kan inte begära annat än att han, medan processförfarandet pågår, måste hålla på att hans bedömning av skattskyldigheten är den riktiga. I så fall blir det en nästan självklar utväg för honom att avstyrka bifall till ansökan om anstånd.

Motionärerna anser det oriktigt att avgörandet av ansökan om anstånd skall bli beroende på att taxeringsintendenten förklarat sig icke hava något att erinra mot bifall, helt eller delvis. Det är nödvändigt, menar motionärerna, att denna procedur ändras så, att taxeringsintendenten får tillfälle att yttra sig över ansökan, men att hans ståndpunkt icke skall vara avgörande för den anståndsbeviljande myndighetens beslut, utan att denna myndighet ensam med hänsynstagande enbart till de i ärendet relevanta ekonomiska faktorerna får fatta det slutliga beslutet.

Ränta å kvarstående skatt för äkta makar

Gällande bestämmelser

Om skattskyldigs slutliga skatt överstiger den gottskrivna preliminära skatten med minst en femtedel av den slutliga skatten eller med minst 10 000 kr., har den skattskyldige enligt 27 § 3 mom. UF att erlægga ränta med nio procent — för en beräknad tid av ett år — å den del av det över-skjutande beloppet, som överstiger 1 000 kr. Det belopp varå ränta skall beräknas skall avrundas till närmast lägre hundratal kronor.

Skattskyldig, som fått ränta enligt ovan angivna bestämmelser sig påförd, kan under vissa förutsättningar få räntan nedsatt eller bli helt befriad därifrån. Om disproportionen mellan den slutliga och preliminära skatten beror av förhållanden, varöver den skattskyldige inte skäligen kunnat råda, äger sålunda enligt 85 § 2 mom. UF vederbörande länsstyrelse

efter ansökan befria den skattskyldige från att helt eller delvis gälda ränta. Räntebefrielse kan efter ansökan också meddelas samtaxerad make, som påförts ränta, vilken inte skulle ha utgått eller skulle ha utgått med lägre belopp om ränteberäkningen gjorts gemensamt för båda makarna. Ansökan om befrielse skall ha inkommit till länsstyrelsen före utgången av året näst efter taxeringsåret.

Frågans tidigare behandling

I motionerna I: 370 och II: 424 vid 1963 års riksdag föreslogs bl. a. att den lokala skattemyndigheten ex officio skulle beakta att make inte debiterades ränta, där räntebetalingsskyldighet inte föreligger, om man tar hänsyn till makarnas sammanlagda skatteförhållanden.

Bevillningsutskottet anförde i sitt av riksdagen godkända betänkande nr 53, att vissa tekniska svårigheter för en makar emellan samordnad räntepåföring i vissa fall föreligger med nuvarande uppbördsorganisation. Dessa svårigheter kunde möjligen elimineras genom en omorganisation av den lokala skattemyndigheten bl. a. till följd av införande av automatisk databehandling inom folkbokförings- och uppbördsväsendet, varom riksdagen fattat principbeslut. I detta läge ansåg utskottet, att man borde avvakta resultatet av en sådan omorganisation.

Frågan om ränta å kvarstående skatt för äkta makar uppmärksammades även i motionerna I: 16 och II: 19 vid 1964 års riksdag. Motionerna behandlades i bevillningsutskottets betänkanden nr 61, vari utskottet anförde följande.

Utskottet delar motionärernas uppfattning att berörda spörsmål för tjänar uppmärksamhet från statsmakternas sida. Inom finansdepartementet har upprättats en promemoria angående förutsättningarna för ett iakttagande ex officio av ifrågavarande bestämmelse i uppbördsförordningen, vilken promemoria för närvarande är föremål för remissbehandling. Under sådana förhållanden finner utskottet sig inte ha anledning tillstyrka berörda utredningsyrkande.

Riksdagen lämnade i enlighet härmed motionerna utan åtgärd.

I ovannämnda promemoria (Fi-stencil 1964: 8) har framlagts alternativa förslag till ändrade bestämmelser om ränteberäkning för äkta makar. Förslaget har hittills inte föranlett någon åtgärd.

Motionerna

I motionerna I: 532 och II: 648 anföres bl. a. Det kan knappast anses tillfredsställande, att skattskyldig nödsakas ansöka om befrielse från att erlägga en ränta som med för högt belopp blivit påförd honom, därför att hänsyn inte tagits till andra makens taxering. Då i andra fall taxeringsmyndigheten måste ta ställning till makarnas gemensamma inkomst, bör detta

givetvis även ske då fråga om skyldighet att erlægga ränta uppkommit. Motionärerna finner det därför angeläget, att gällande bestämmelser ändras så att räntebereknning å kvarstående skatt skall beräknas på makarnas gemensamma kvarsfatt.

Ränta å restituerad skatt

Gällande bestämmelser

Om inbetald preliminär skatt överstiger den slutliga skatten, varmed likställes tillkommande skatt som helt eller delvis skall gäldas med den preliminära skatten, erhåller den skattskyldige enligt 69 § 1 mom. UF ränta med fem procent för en beräknad tid av ett år å den del av det överskjutande beloppet, som överstiger 1 000 kr. Det belopp varå ränta skall beräknas skall avrundas till närmast lägre hundratal kronor. Ränta, som tillgodoräknas skattskyldig, får vidare inte överstiga 100 000 kr.

Skattskyldig är enligt 69 § 2 mom. berättigad erhålla ränta efter fem procent för år då slutlig, kvarstående eller tillkommande skatt påförts obehörigen eller med för högt belopp, då överskjutande preliminär skatt tillgodoräknats med för lågt belopp samt då den skattskyldige eljest vunnit nedläggning i eller befrielse från slutlig, kvarstående eller tillkommande skatt eller berättigats återbetomma ytterligare överskjutande preliminär skatt. Om vid räntebereknningen uppkommer öretal skall räntebeloppet jämnas till närmast högre hela krontal. Ränta utgår dock inte om räntebeloppet understiger 5 kr. Bereknning av ränta sker inte heller å belopp, som dödsbo befriats från att erlægga på grund av skattskyldigs död, eller å kvarsfatt-ränta, som skall återbetalas till den skattskyldige.

Enligt 10 § förordningen om särskild skattebereknning i vissa fall för makar (SFS 1965: 153) utgår inte ränta på belopp, som restitueras med anledning av att ansökan om skattebereknning enligt förordningens bestämmelser bifallits. Motsvarande stadgande återfinns i 5 § förordningen angående bereknning av statlig inkomstskatt för ackumulerad inkomst (SFS 1951: 763) och i 3 § förordningen med bestämmelser om begränsning av skatt i vissa fall (SFS 1952: 410).

Frågans tidigare behandling

I motionerna I:703 och II:830 vid 1965 års riksdag framställdes i anledning av propositionen nr 84 med förslag till förordning om särskild skattebereknning i vissa fall för makar enahanda yrkanden, som i de förevarande motionerna I:118 och II:160.

I sitt av riksdagen godkända betänkande nr 30 avstyrkte bevillningsutskottet bifall till motionerna och anförde bl. a. följande.

Enligt nuvarande bestämmelser i förordningen angående beräkning av statlig inkomstskatt för ackumulerad inkomst och förordningen med bestämmelser om begränsning av skatt i vissa fall, den s. k. 80 %-regeln, utgår inte ränta å belopp, som restituerats. Ett införande av rätt till restitutionsränta i förevarande fall skulle uppenbarligen strida mot hittills tillämpade principer, nämligen att sådan ränta inte utgår, när särskild skatteberäkning i någon form är beroende av ansökan från den skattskyldige.

Motionerna

Till stöd för yrkandena i *motionerna I:118* och *II:160* anför motionärerna bl. a. Om en skattskyldig nödgas föra besvärstalan om restitution, kan förfarandet dra ut på tiden. Även om han efter kanske många år får skattebeloppet restituerat, blir värdet härav reducerat genom den okompenserade ränteförlusten under processtiden. Samma blir förhållandet om talan förs från det allmännas sida, eftersom restitutionen inte torde äga rum förrän lagakraftvunnet utslag föreligger.

Ett konkret exempel illustrerar förhållandet: I ett fall angående ackumulerad inkomst avseende skatt på grundval av 1958 års taxering har en skattskyldig, oaktat prövningsnämnden bifallit ansökan om särskild skatteberäkning och kammarrätten avslagit taxeringsintendentens besvär häröver, ännu 1966 icke fått ut det belopp varom fråga är, eftersom taxeringsintendenten hos Kungl. Maj:t överklagat kammarrättens utslag och målet ännu icke föredragits. När restitution sker — om alltså taxeringsintendentens talan icke vinner bifall — kommer någon ränta icke att utgå. Det blir den skattskyldige som genom en ränteförlust, motsvarande inemot hälften av det belopp frågan gäller, får betala kostnaden för att få fram det prejudikat taxeringsintendenten önskat.

Kontroll av skatt som innehållits av arbetsgivare

Gällande bestämmelser

Enligt 43 § UF åligger det arbetsgivare att vid varje avlöningstillfälle genom särskilt kvitto eller på annat lämpligt sätt lämna arbetstagaren uppgift om det belopp, som innehållits å lönen genom skatteavdrag. Om lönen kvitteras å avlöningslista, varå skatteavdraget angivits, behöver sådan uppgift dock icke lämnas.

Efter utgången av den sista uppbördstermin, under vilken skatt enligt debetsedel skall erläggas eller om arbetstagaren tidigare slutat sin anställning, skall arbetsgivaren återställa debetsedeln till arbetstagaren. Därvid skall arbetsgivaren på debetsedeln lämna uppgift om summan av verkställda skatteavdrag och den tid av inkomståret, som avdragen avser.

Kontrollen över att arbetsgivarna fullgör sina skyldigheter bygger främst på det register, som lokal skattemyndighet enligt bestämmelser i uppbördskungörelsen skall föra över arbetsgivare med minst två arbetstagare och vari redovisad skatt fortlöpande antecknas. Varje sådan arbetsgivare, liksom annan arbetsgivare beträffande vilken länsstyrelse eller lokal skattemyndighet i stad förordnat att innehållen skatt skall redovisas till skatteavdelning vid postkontor i residensstad, har ett redovisningsnummer, som uppges vid inbetalningen. Med ledning av de uppgifter om inbetald preliminär A-skatt, som det åligger skatteavdelningen att lämna senast den 5 i månaden näst efter den under vilken uppbördstermin infallit, kan den lokala skattemyndigheten fortlöpande kontrollera mot registret att skatt inbetalas. Inflyter ingen skatt eller finns anledning anta, att inbetald skatt endast utgör en delbetalning, har den lokala skattemyndigheten att undersöka hur det förhåller sig och, om så påfordras, fastställa det skattebelopp varför arbetsgivaren är ansvarig.

En övervakning av arbetsgivarna utövas även på det sätt, att skattskyldiga för vilka utfärdats debetsedel å preliminär A-skatt men som inte gottskrivits sådan skatt tillfrågas om anställnings- och avlöningsförhållanden. Sådana förfrågningar skall för varje uppbördsdistrikt göras minst en gång årligen efter uppbördstermin, som länsstyrelsen eller i stad den lokala skattemyndigheten bestämt för uppbördsdistriktet.

Arbetsgivare, som inte redovisar innehållen skatt i tid, ådrar sig enligt stadgande i 80 § UF straffansvar. Om arbetsgivare inte inbetalar innehållen skatt inom föreskriven tid, utgörs straffet av dagsböter eller fängelse i högst sex månader. Som förutsättning för straffbarhet gäller att uppsåt eller grov oaktsamhet kan läggas arbetsgivaren till last.

Frågans tidigare behandling

För att bl. a. förmå försumliga arbetsgivare att tillhandahålla bokföring m. m. har uppbördsutredningen i sitt betänkande SOU 1965:23 föreslagit att, förutom länsstyrelse, även lokal skattemyndighet skall erhålla rätt att förelägga vite.

Motionen

Som motivering för utredningsyrkandet i *motionen II:18* anföres bl. a. följande. Alltsedan källskattesystemet infördes förekommer i ett inte ringa antal fall en form av dubbelbeskattning. Om vid källskatteavdraget ett högre belopp av den anställdes lön innehålls, än vad som sedermera inlevereras till skattemyndigheterna, kommer den anställda att å sin slutliga debetsedel krediteras ett för lågt belopp som erlagd preliminär skatt. Följden härav blir att han antingen kommer att debiteras kvarstående skatt eller

tillgodoräknas en lägre överskottsskatt än vad som korrekt skulle ha varit fallet. Vissa arbetsgivare begagnar otvivelaktigt denna metod för förvärvandet av extrainkomster på den eller de anställdas bekostnad.

Det torde inte råda delade meningar om att skattebetalaren måste skyddas mot att skattesystemet utnyttjas på ett för honom menligt sätt. Den enda kontrollmöjlighet som här föreligger består däri, att den anställda vid erhållande av den slutliga debetsedeln kontrollerar den därå upptagna summan för erlagd preliminär skatt med det sammanlagda beloppet avdragen skatt under inkomståret. Det är nödvändigt att denna kontrollmöjlighet verkligen utnyttjas. Skattebetalarna har emellertid aldrig på ett nöjaktigt sätt blivit informerade om att de i eget intresse måste underkasta den slutliga debetsedeln denna kontroll. Vid distributionen av de slutliga debetsedlarna enligt 1965 års taxering medsändes visserligen en trycksak av informativ karaktär. I denna, där de direkta felaktigheterna visat sig vara många och svåra, behandlas denna angelägenhet i förbigående på ett fåtal rader — dessutom helt missvisande och vilseledande.

Motionärerna föreslår för sin del, att alla A-skattebetalare samtidigt med den preliminära debetsedeln erhåller ett kuvert å vilket i text med stora bokstäver angives exempelvis följande: »I detta kuvert skall Ni förvara Edra avlöningskvitton eller andra avlöningsspecifikationer för inkomståret 1967. När Ni erhåller den slutliga debetsedeln för detta inkomstår — vilket sker i slutet av år 1969 — kontrollera då att summan av vad Ni fått vidkännas som avdrag för preliminär skatt stämmer med det belopp som å den slutliga debetsedeln är upptaget som erlagd preliminär skatt för år 1967 (rad 14). Om inte beloppen stämmer överens, skall Ni omgående meddela den myndighet som tillställt Eder den slutliga debetsedeln — detta är angivet dels å debetsedeln och dels å kuvertet. — Ni måste i Edert eget intresse göra denna kontroll. Risk kan annars finnas att Ni får betala skatt dubbelt eller med för högt belopp.»

Utskottet

I de förevarande motionerna har framställts yrkanden om vissa ändringar rörande skatteuppbörden och därmed sammanhängande frågor.

Utskottet behandlar till en början yrkandet angående ändring av bestämmelserna rörande *a n s t å n d m e d i n b e t a l n i n g a v s k a t t*.

Enligt 49 § 1 mom. uppbördsförordningen kan anstånd med inbetalning av skatt medges skattskyldig av lokal skattemyndighet, om den skattskyldige anfört besvär över den taxering, på grund av vilken skatten påförts honom. Som förutsättning för anstånd gäller att vederbörande taxeringsintendent i yttrande över den skattskyldiges framställning om anstånd förklarar sig inte ha något att erinra mot bifall, helt eller delvis, till den skattskyldiges

tal. Under enahanda förutsättning kan skattskyldig, som gjort ansökan om skatteberäkning för ackumulerad inkomst eller anfört besvär över beslut angående sådan skatteberäkning, beviljas anstånd med inbetalning av skatt. Anstånd beviljas med det belopp, som föranledes av taxeringsintendentens yttrande.

I motionerna I: 516 och II: 615 yrkas sådan ändring av bestämmelserna, att anstånd skall kunna medges även om taxeringsintendenten inte ansett sig kunna tillstyrka bifall till den skattskyldiges besvär. Enligt motionärernas mening bör den lokala skattemyndigheten vid beviljande av anstånd endast ta hänsyn till de i ärendet relevanta ekonomiska faktorerna.

Redan i samband med tillkomsten av de nuvarande anståndsbestämmelserna övervägdes, om man inte borde medge en längre gående rätt till anstånd. Oklarhet rådde emellertid om hur principerna för ett sådant förfarande skulle utformas och hur det tekniskt skulle anordnas. Såsom framgår av den tidigare lämnade redogörelsen har uppborädsutredningen, som bl. a. haft till uppgift att överväga en utvidgning av anståndsmöjligheterna, i sitt betänkande »Uppborädsfrågor» (SOU 1965: 23) föreslagit att anstånd med inbetalning av skatt skall kunna meddelas utan hinder av att taxeringsintendenten inte hunnit ta ställning till taxeringsfrågan eller av att han förklarat sig skola helt eller delvis avstyrka den skattskyldiges besvär. Förutsättning för anstånd skall enligt förslaget vara att erläggandet i behörig tid av skatten på grund av den icke lagakraftvunna taxeringen skulle för den skattskyldige medföra betydande skadeverkningar eller eljest framstå som uppenbart obilligt. Som villkor för beviljandet av anstånd skall vidare — med vissa modifikationer — gälla att den skattskyldige ställer nöjaktig säkerhet. Uppborädsutredningens förslag är för närvarande föremål för överväganden inom finansdepartementet. Under sådana förhållanden anser utskottet sig inte böra tillstyrka bifall till yrkandet i motionerna I: 516 och II: 615.

I motionerna I: 532 och II: 648 hemställs om riksdagsskrivelse med begäran om ändring av bestämmelserna om ränta å kvarstående skatt för äkta makar.

Om endera av två makar, vilka taxerats enligt för gift skattskyldig gällande bestämmelser, har att gälda ränta å kvarstående skatt, äger länsstyrelsen enligt 85 § 2 mom. uppborädsförordningen efter ansökan meddela befrielse, helt eller delvis, från erläggande av räntan, under förutsättning att ränta inte skulle ha påförts eller ha påförts med lägre belopp, om ränteberäkningen gjorts för makarna gemensamt.

Enligt motionärernas mening kan det inte anses tillfredsställande, att skattskyldig är tvungen ansöka om befrielse från att erlægga en ränta som påförts honom med för högt belopp uteslutande därför att hänsyn inte tagits till andra makens taxering. Motionärerna anser därför att ifrågavarande bestämmelser bör iakttagas ex officio.

Utskottet har tidigare uttalat sig positivt för den av motionärerna föreslagna reformen. Inom ramen för nuvarande uppbördssystem torde det emellertid vara förenat med vissa tekniska svårigheter att i samtliga fall åstadkomma en gemensam ränteberäkning för äkta makar och därmed i beskattningshänseende likställda skattskyldiga. På grundval av de uppgifter, som för närvarande införes i debiteringslängden, kan man nämligen inte räkna med, att samtliga de skattskyldiga observeras, som kan vara berättigade till nedsättning eller befrielse från ränta vid en ex officio-prövning av bestämmelserna. Härför krävs att längden tillföres vissa anteckningar för att markera samhörigheten mellan makarna. Antalet fall, då gemensam ränteberäkning är aktuell, torde komma att väsentligt minska fr. o. m. 1967 års taxering efter införandet av bestämmelserna om särbeskattning av äkta makar. Efter genomförandet av ADB-system inom folkbokförings- och uppbördsväsendet, vilket beräknas ske år 1968, torde vidare förutsättningarna för tillgodoseende av motionärernas önskemål ökas, åtminstone i de fall makarna mantalsskrivits såsom tillhörande samma hushåll. På grund därav och då det finns anledning räkna med att frågan kommer att beaktas vid utformningen av ADB-systemet inom uppbördsväsendet anser utskottet sig inte böra tillstyrka utredningsyrkandet i motionerna I: 532 och II: 648.

I motionerna I: 118 och II: 160 hemställer motionärerna om vissa ändringar av bestämmelserna om ränta å restituerad skatt.

Jämlikt 69 § 2 mom. uppbördsförordningen utgår inte ränta å belopp, som dödsbo befriats från att erlægga på grund av skattskyldigs död eller å kvarskatteränta, som skall återbetalas till den skattskyldige. Enligt gällande bestämmelser i förordningen angående beräkning av statlig inkomstskatt för ackumulerad inkomst och förordningen med bestämmelser om begränsning av skatt i vissa fall, den s. k. 80 %-regeln, ävensom i förordningen om särskild skatteberäkning i vissa fall för makar utgår inte heller ränta å belopp, som restitueras.

Ett införande av rätt till restitutionsränta i ovannämnda fall skulle uppenbarligen strida mot hittills tillämpade principer, nämligen att sådan ränta inte utgår, när särskild skatteberäkning i någon form är beroende av ansökan från den skattskyldige. Utskottet vill i och för sig inte förneka att räntegottgörelse i vissa av de av motionärerna avsedda fallen kan te sig berättigad från rättvisesynpunkt, men det torde vara förenat med betydande svårigheter att åstadkomma en för praktiskt bruk lämplig gränsdragning mellan fall, där restitutionsränta bör utgå och där sådan ränta inte kan anses befogad. Med hänsyn härtill anser utskottet sig inte kunna förorda någon ändring av nuvarande bestämmelser om restitutionsränta vid tillämpningen av sådana bestämmelser i skattelagstiftningen, som är beroende av ansökan från den skattskyldiges sida. Med det anförda avstyrker utskottet bifall till motionerna I: 118 och II: 160.

Utskottet har slutligen att behandla motionen II: 18 avseende kontrollen av skatt, som innehållits av arbetsgivare. I motionen påtalas att vissa arbetsgivare för egen räkning behåller vid löneutbetalningarna innehållna källskattemedel. Motionärerna anser det därför erforderligt att ytterligare åtgärder vidtas för att göra A-skattebetalarna uppmärksamma på nödvändigheten av att uppgiften å den slutliga debetsedeln om erlagd preliminär skatt kontrolleras för undvikande av att den skattskyldige nödgas erlagga för mycket skatt.

En av de viktigaste förutsättningarna för att källskatteuppbörden skall fungera tillfredsställande är självfallet att arbetsgivarna fullgör dem åliggande skyldighet att redovisa och inleverera innehållen källskatt. Såväl från den enskilde skattebetalarens som från det allmännas synpunkt är det därför av stor betydelse att uppbördsmyndigheterna har möjlighet att utöva nöjaktig kontroll över att arbetsgivarna fullgör sina åligganden. Enligt de uppgifter, som utskottet erhållit från centrala folkbokförings- och uppbördsnämnden, vilka uppgifter överensstämmer med uppbördsutredningens uttalande i ovannämnda betänkande (SOU 1965: 23 s. 174), fullgör övervägande antalet arbetsgivare sina skyldigheter i detta hänseende på ett tillfredsställande sätt. I sammanhanget bör särskilt uppmärksammas att efter omorganisationen av uppbördsförvaltningen den 1 januari 1967 och införandet av ADB-system inom folkbokförings- och uppbördsväsendet påföljande år de lokala skattemyndigheterna kommer att ha betydligt större möjligheter än för närvarande att utöva en effektiv kontroll över arbetsgivarnas medverkan i skatteuppbörden.

Vad härefter angår den skattskyldiges möjligheter att kontrollera uppgifterna rörande av arbetsgivaren innehållen och inlevererad källskatt vill utskottet erinra om att A-skattebetalaren erhåller besked om verkställda källskatteavdrag i samband med löneutbetalningarna. Han kan sedan avstämma källskatteavdragen dels mot arbetsgivarens anteckning om skatteavdrag på debetsedeln avseende preliminär skatt, dels mot den kontrolluppgift, som arbetsgivaren lämnar till taxeringen, och dels mot uppgiften om erlagd preliminär skatt på debetsedeln å slutlig skatt. I den upplysningsbroschyr, som tillställs alla skattskyldiga tillsammans med debetsedeln å slutlig skatt uppmanas den skattskyldige att särskilt kontrollera källskatteavdraget. Därutöver lämnas i foldern en utförlig och lättfattlig redogörelse för hur kontrollen av den slutliga skatten i övrigt bör göras. Om den skattskyldige önskar ytterligare information hänvisas han i broschyren att kontakta vederbörande lokala skattemyndighet. Enligt utskottets mening är de uppgifter och den vägledning, som de skattskyldiga får för att utöva kontroll av debetsedeln, fullt tillfredsställande, varför anledning saknas att tillmötesgå motionärernas önskemål om ytterligare information i detta hänseende. Med det anförda avstyrker utskottet bifall till motionen II: 18.

Under åberopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa, att följande motioner, nämligen

1) de likalydande motionerna I: 118 av herr Lundström och II: 160 av herr Öhvall angående ränta å restituerad skatt,

2) de likalydande motionerna I: 516 av herrar Lidgard och Wallmark samt II: 615 av herr Fridolfsson i Stockholm m. fl angående anstånd med inbetalning av skatt,

3) de likalydande motionerna I: 532 av herr Strandberg och II: 648 av herr Petersson angående kvarskatteäntan vid samtaxering av makar, ävensom

4) motionen II: 18 av herrar Sjöholm och Rubin om åtgärder för kontroll beträffande av arbetsgivare innehållen skatt,

icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 3 november 1966

På bevillningsutskottets vägnar:

JOHN ERICSSON

Närvarande:

från f ö r s t a kammaren: herrar John Ericsson, Einar Eriksson*, fröken Ranmark*, herrar Stefanson*, Wärnberg*, Tage Johansson, Lundström*, Enarsson*, Ottosson och Mattsson*; samt

från a n d r a kammaren: herrar Magnusson i Borås, Allard*, Vigelsbo*, Engkvist, fru Nettelbrandt*, herrar Andersson i Essvik, Forsberg*, Carlsson i Västerås, Öhvall och Börjesson i Falköping.

* Icke närvarit vid justering av betänkandet.

Reservationer

1) av herrar *Stefanson, Lundström, Enarsson, Ottosson, Mattsson, Magnusson* i Borås, fru *Nettelbrandt*, herrar *Öhvall* och *Börjesson* i Falköping, vilka ansett

dels att det stycke i utskottets yttrande på s. 12, som börjar med »Ett införande» och slutar med »motionerna I: 118 och II: 160» bort ha följande lydelse:

Den ordning som gäller härvidlag, nämligen att restitutionsränta inte utgår, när särskild skatteberäkning i någon form är beroende av ansökan från

den skattskyldige, är ur rättvisesynpunkt icke tillfredsställande. Det synes icke rimligt att den skattskyldige, trots att hans besvärstalan bifalles, inte ens i den mån skatterestitution utgår skall kompenseras för ränteförlust under processtiden.

Detta resonemang har generell giltighet i fråga om ränta å restituerad skatt. I motionerna anföres ett konkret exempel på de med hänsyn till rätts-säkerhetens krav stötande verkningarna av ett fall angående ackumulerad inkomst, avseende skatt på grundval av 1958 års taxering där den skattskyldige ännu 1966 ej fått ut det belopp, varom fråga är — trots framgång både i prövningsnämnden och kammarrätten.

Utskottet anser dels att gällande rätt härvidlag av både principiella och praktiska skäl är behäftad med betydande olägenheter, dels att det förslag som framförts av uppborädsutredningen inte skulle lösa dessa problem.

dels att utskottet under punkten 1 bort hemställa,

att riksdagen, med bifall till de likalydande motionerna

I: 118 av herr Lundström samt II: 160 av herr Öhvall, måtte

A) antaga följande förslag till

Förordning

angående ändrad lydelse av 10 § förordningen den 21 maj 1965 (nr 153) om särskild skatteberäkning i vissa fall för makar

Härigenom förordnas, att 10 § förordningen den 21 maj 1965 om särskild skatteberäkning i vissa fall för makar skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

10 §.

Bifalles ansökan — — — slutlig skatt.

Bifalles ansökan om skatteberäkning senare, skall belopp varmed skatt nedsättes avkortas eller, där restitution skall ske, tillställas den skattskyldige på sätt som anges i uppborädsförordningen. På restituerat belopp utgår ränta *med fem procent utom för tid före utgången av året efter taxerings-året.*

Föranleder skatteberäkning — — — skatt tillämpning.

B) i skrivelse till Kungl. Maj:t anmäla behovet av en översyn av i olika författningar intagna föreskrifter om ränta å restituerad skatt.

2) av herr *Vigelsbo*.